

Delavski boji za rešitev gospodarstva v Trstu in Tržiču

Ne gre za skodelico riža!

Sedemnajst let ni tako dolga doba, da bi na dogodke iz leta 1966 zbledel spomin v tržaški in deželni javnosti. Najbrž se spominjamo, kaj se je dogajalo 8. oktobra tistega leta, ko se je na zidovih in ulicah pojavil plakat tržaške federacije KPI z geslom «Trst naj se upre». In res, ljudje in mladina so šli na ulice, so se uprli. Prišlo je do pravih spopadov med demonstranti in policijo, ki so trajali ves dan do poznega večera, dokler ni padla zadnja barikada pri sv. Jakobu, ko je Trst moral povsem osamljen v Italiji klecniti na kolena in sprejeti vsiljeni načrt CIPE o ladjedelništvu. Tedaj so stranke levega centra (demokristjani, socialisti, socialdemokrati, republikanci) obrodile na smrt ladjedelnico svetega Marka in tovarno strojev svetega Andreja.

Tržaški italijanski dnevnik je triumfalno pisal, da je Trst postal «glavno mesto italijanskega ladjedelstva» zato, ker so v našem mestu uredili direkcijo novega podjetja, ki se je odslej imenovalo «Italcantieri», pa čeprav so glavne ladjedelnice preselili v Tržič. Tržaška buržoazija, ki e v svoji zanesenjaški slepoti mrzila delavce v plavih kombinizonih in sanjala o mestu uradnikov, inženirjev in trgovcev, se v tistem izgubljenem boju ni zganila, da je bilo mesto razdeljeno na dvoje. To je bilo mogoče preveriti na lastne oči. Kdor je tistega 8. oktobra 1966 šel po Trstu je opazil, da je od Stare Mitnice do sv. Jakoba divjajala prava državljanska vojna, pri obokih in v drevoredu 20. septembra pa je gospoda mirno jedla sladolede. Kvečjemu so jih zaščemele oči, če je veter zapihal v središče vonj po solzilnem plinu, ki so ga ure in ure trosili tja do zgodovinskega zidu na ulici Molino a Vento, ki so ga demonstranti zadnjič razdrli v tržaški zgodovini.

Se sedaj vračajo tisti časi? Ali pa smo priča zadnji epizodi romana o gospodarski nesposobnosti italijanskih vlad in vodilnega razreda, ki se je pričel pred 17 leti?

To so vprašanja, ki si jih zastavljamo sedaj, ko beremo o najnovejšem načrtu državne finančne družbe Fincantieri, ki predvideva v Trstu in Tržiču 1800 mest manj v ladjedelnicah, pa še delno zaprtje boljunške «katedrale v puščavi», tovarne velikih motorjev GMT, da o krizi škedenjske železarne in pristaniških dejavnosti za sedaj ne govorimo.

Poglejmo še enkrat nazaj. Kako so te-

daj, leta 1966, utemeljevali zapiranje italijanskih ladjedelnic in tržaške še posebej? Pravili so, da so vsega krivi delavci, ki imajo prevelike plače. Italijanske ladjedelnice naj bi delale z zgubo, ker niso konkurenčne do japonskih, ker «japonski delavci garajo za peščico riža». Da, prav tako. Za peščico riža. V svoji slepoti vodilni razred italijanskega gospodarstva (to so bila leta, ko je v njem brezobzirno gospodovala KD) ni razumel, da je Japonska ubrala pot tehnološke in znanstvene revolucije in se pripravljala, da bo v nekaj letih preplavila svet z izdelki lastnega znanja. Kaj še «peščica riža», v katero so verjeli samo domači demokristjani in njihovi socialno demokratski priveski...

Dejansko se je zgodilo, da so tržaško ladjedelnico zaprli brez potrebe. Niso pa zaprli genovskega Ansaldo in Muggiana v La Spezia, ki sta bila prav tako obsojena na smrt. Toda v La Spezia in Genovi delavci niso bili osamljeni. Za seboj so imeli levičarske krajevne uprave, župane, politike, celo cerkev! Ubrnili so svoje interese, ki jih je tržaški politični razred barantal za kramarsko bodočnost s trumami jugoslovanskih kupcev, prepričan, da bo to trajalo celo večnost.

Tovarno strojev sv. Andreja, ki je gra-

dila še danes konkurenčne turbine Schultzer po švicarskem patentu, so zaprli. Na njeno mesto je država financirala Fiatu gradnjo boljunške tovarne velikih motorjev GMT, ki je zrasla z milijardnimi investicijami na razlašeni slovenski zemlji. «Gorele so oljke», je zapisala domače pesnica, lahko pa dodajamo, da zaman. Kajti držala je naša tedanja trditev, da je turinskemu Fiatu šlo samo za to, da uniči Schultzerjevo konkurenco v Italiji in utre pot lastnim dizlovim motorjem. Dizlovi motorji so namreč bili v modi tedaj, ko so gradili ogromne naftne tankerje, ki so polni goriva morali okoli Afrike, ker je bil Suez zaprt zaradi arabsko-izraelske vojne iz leta 1964. Pravili so nam: bodočnost je v velikanskih tankerjih, nafte ne bo zmanjkalo, dizlov pogon je najboljši... Zato so v Tržiču zgradili splavišča za ogromne tankerje do 250 tisoč ton nosilnosti in še več.

No, Suez so nekaj let pozneje spet odprli, iz perzijskega zaliva so v Sredozemlje prihajali naftovodi, velikih tankerjev niso več rabili, poleg vsega pa je še izbruhnila svetovna energetska kriza. Spomin nanjo so le zgrešene investicije italijanskega državnega gospodarstva in cisterne prekoalpskega naftovoda v Dolini. Pa so pravili, da bo Trst «ener-

getsko pristanišče! Dvajset let pozneje razpravljamo, ali naj uredimo v tržaški luki odlagališče za premog.

Italija je še naprej vozila svoje blago pod tujimi zastavami in plačevala za ladijski prevoz težke dolarje, naše ladjedelnice pa niso delale, ker so bile cenejše one z Japonske, kjer «jedo skodelico riža».

Res je, da je Japonska zasegla 80% svetovnega ladjedelstva predvsem zato, ker je s tehnološko obnovo povečala storilnost in kakovost svojih izdelkov. V Italiji pa so razne IRI, Fincantieri in drugi znali samo jadikovati nad deficiti, z drugo roko pa so odpuščali na tisoče delavcev. Ker za demokrščanske gospodarske voditelje še vedno velja pravljica o «skodelici riža», češ da italijanski delavec zasluži preveč in je zato kriv, če propada industrijska proizvodnja.

spodarski ukrepi rušijo kot potres: ladjedelnice, železarna, tovarna velikih motorjev, papirnica v Štivanu, Tržaški lloyd, pristanišče...

Komunisti smo spet na čelu enotnih bojev za to, da se vsili vladi novo gospodarsko politiko za naša področja. Nismo konzervativci, da bi branili vse, kar je starega in za ropotarnico. Če je dokazano, da je treba zapreti neko tovarno, naj jo zaprejo, toda delavcem morajo hkrati nuditi nove perspektive. Stare dejavnosti naj sproti nadomeščajo z novimi, pa ne bo nihče protestiral. V resnici pa smo samo pri rušenju, brez perspektiv, brez upanja. Kar pa je najhujše, je zadržanje nekaterih političnih in gospodarskih krogov, ki se delajo, kot da se jih vse skupaj ne tiče. Zadržanje tržaškega meščanstva in njegovih strank (od LpT do KD in deloma PSI)

centri UNIDO, če ne bo mladine, ki bi delala v njih? Čemu hitre ceste, če pristanišče propada zaradi nemarnosti vlade in deželnih oblasti?

Braniti moramo tržaško in tržiško gospodarstvo, vendar ne lokalpatriotsko, pač pa v okviru splošnega boja za novo gospodarsko politiko v Italiji, ki naj slovi na produktivnih investicijah, na tehnoloških obnovi, na sodelovanju družbenih komponent.

Sindikalne organizacije na vsedrjavni in krajevni ravni so že pripravljene stopiti v boj. Pri tem skušajo navezati konstruktiven dialog z vlado in vodstvi državne industrije, čeprav je v slednjih preveliko nesposobnosti in «političnih sinekur». Potreben pa je enoten pritisk, solidarnost vseh družbenih slojev tržaškega in tržiškega prebivalstva. V Trzinu so odloča tudi o usodi mnogoterih slovenskih družin z Laškega in doberdobskega Krasa, v Trstu tudi, ko gre za arzenal, Lloyd, pristanišče, tovarno velikih motorjev in škedenjsko livarno.

V teh izrednih pogojih so v Trstu potrebne trdne in napredne uprave, če pa teh ni mogoče oblikovati, vsaj enotnost vseh naprednih sil. Kajti vsakomur mora biti jasno, da bi Trst ne preživel drugega poraza kot pred sedemnajstimi leti.

Umrla je Ivanka Šturm - Rupnik

Zadnje dni avgusta so v Senožečah pokopali zaslužno slovensko ženo in vojno aktivistko Ivanko Rupnik. Že v samem začetku se je vključila v vrste osvobodilnega gibanja in pomagala slovenskim fantom, ki so iz italijanske vojske bežali k partizanom. Z možem so jo zaradi tega večkrat zasilili in ju tudi zaprli. Leta 1943 je bila dva meseca zaprta pri Jezuitih nato še en mesec v Koroneu. Jeseni naslednjega leta je njun dom v ul. Paestrina postal sedež Komande mesta Trst. V njem je namreč deloval operativni center štaba IX. korpusa. Ivanka in njen mož Tomaž nista imela otrok, zato sta vzela v rejo domačinko iz Senožeč Pepco Čehovin. Omogočila sta ji, da je dokončala študij na učiteljskišči. Kmalu po končani šoli je Pepca odšla k partizanom. Leta 1942 so jo fašisti zajeli v nekem gozdu blizu Kozjan v Brkinih, mladinka pa si je raje vzela življenje, kot da bi jo fašisti odpeljali.

Po vojni je bila tovarišica Ivanka dolgoletna raznašalka našega časopisa pri Ferlugih. Umrla je 83. letu starosti, potem ko je skoraj celo življenje žrtvovala za naš obstoj.

Tako so pripravili najnovejši načrt Fincantieri, ki naj bi ponovno skrčil število delavcev v ladjedelnicah. Skupno nadaljnjih 7 tisoč (od tega 1800 v Trstu in Trzinu). Novi odpusti, novo zapiranje ladjedelnic v resnici ne bo rešilo ničesar. Od leta 1975 je vodstvo Fincantieri že odpustilo 47% vse delovne sile. To pomeni, da so skrčili število delavcev na polovico. Kljub temu pa je proizvodnja ostala približno na 200 tisoč ton. Sedaj lahko še krčijo delovno silo, toda pozitivnih rezultatov ne bo. Taka politika vodi samo v popolno likvidacijo ladjedelništva v Italiji, medtem ko bi resno vodenje državnega gospodarstva moralo predvideti predvsem reorganizacijo na osnovi novih tehnologij, posodobljenih metod in izsledkov znanstvene raziskave. (Morda bo imel prav prof. Lokar, ki meni, da ladje gradijo sedaj samo nerazvite države. Ni nam pa jasno, ali spada mednje Japonska ali Italija). Samo tako je mogoče zagotoviti dvojje: perspektive pomorskemu gospodarstvu države, ki je vsa obilita z morjem, kakor tudi delo tisočem in tisočem ljudi. V naših krajih še posebej, saj go-

spominja na zgodbo o tovarnarju, ki je bil hkrati edini lastnik trgovine v malem mestecu. Nekega dne je vrgel vse delavce na cesto in si mislil, da bo lahko živel samo z dobičkom svoje trgovine. Nenadoma pa so mu zmanjkali kupci in je tudi sam obubožal, ker ni razumel, da brezposelni prosjaki nimajo denarja za trgovino.

Poglejmo, kaj pravijo. Listarji si manj roke, ker bo v Trstu manj delavcev. KD je zaigrala staro hinavsko igro: Trstu in Genovi hkrati obljublja sedež direktorije družbe Fincantieri, pri tem pa pozablja na proizvodne obrate. Socialisti v glavnem molčijo, ker je sedaj sveto vse, kar prihaja od vlade, saj je tam njihov Craxi za predsednika.

Komunisti ponavljamo, da so lahko zadnji udarci tudi usodni za tržaško gospodarstvo, sicer bo po nas. Trst bo zares zgolj mesto za oddih (in zadnji vzdih) upokojencev, mesto redkih terciarnih dejavnosti in novih katedral v puščavi. Čemu naj sicer služi raziskovalna cona, če ne bo povezana s tehnično napredno industrijo? Čemu biogenetski in drugi

«Je pluralizem ovira za enotnost? Ali enotnost uničuje pluralizem?»

Poročilo je prispevala
tov. Marta Ivašič

O odnosih med pluralizmom in enotnosjo v življenju Slovencev v Italiji je tekla beseda na študijskem dnevu, ki ga je 10. septembra priredil na Rapentabru Slovenski kulturni klub. Uvod v razpravo sta imela Ivo Jevnikar in Marta Ivašič.

Vabilu na to okroglo mizo sem se rada odzvala: ne le zato, ker je prav, da o teh stvareh razpravljamo, temveč tudi zato, ker utegne biti tako srečanje zanimiva osebna izkušnja. Še zlasti, ko smo se dogovorili s prireditelji, da bomo skušali svoja stališča predvsem razčlenjevati in pojasnjevati. Saj sem v resnici imela redkokdaj priložnost, da bi izmenjala mnenja z mladimi, ki so člani ali simpatizerji Slovenske skupnosti.

Vsebine obeh uvodnih poročil ne bom mogla zadovoljivo povzeti nakazala bom samo nekaj točk.

Novinar Ivo Jevnikar je v svojem posegu najprej navedel vrsto trditev, pomslekov in vprašanj, ki se običajno pojavljajo med nami, ko gre za pluralizem in enotnost. Pri tem je poudaril, da moramo ravnovesje med obema iskati sproti, dan za dnem, der se stvari nikdar ne pojavljajo vsakokrat enako. Dalje je obravnaval pogoje resničnega idejnega pluralizma: skromnost, spoštovanje, kritičnost in samokritičnost; jasnost lastnih nazorov; svoboda in enakopravnost. Izrazil je prepričanje, da je pri tem včasih ločitev tudi nujna, da pride tako do potrebne jasnosti v stališčih. Prikazal je nato razvoj enotnih nastopov Slovencev v Italiji od konca druge svetovne vojne in pozitivno ocenil dejstvo, da smo znali, ko je bilo to potrebno, doseči enotnost. Posebej je ocenil sedanjo obliko enotne slovenske delegacije in poudaril, da bi ne smela nastopati le priložnostno, temveč da bi morala stalno spremljati dogajanja pri nas. Pojasnil je, kateri so temelji stranke Slovenske skupnosti, ki jih povzema geslo o enakosti v raznolikosti, in se dotaknil vprašanja povezanosti med Slovenci v Italiji in matičnim narodom ter se vprašal, katere so danes vezi, ki nas združujejo. Posebej se je dotaknil tudi mladinske problematike in vloge mladinskih organizacij.

V svojem posegu sem se lotila najprej vprašanja, kako naj gradimo tako enotnost, ki bo trdna, ki bo lahko, pod določenimi pogoji, za nas bogastvo. Pri tem sem želela opozoriti, da se ne ločujemo le po splošnih prepričanjih, temveč da gledamo različno tudi na samo nacionalno vprašanje. Razprava in študij o tem sta zato nujna. Končno sem želela poudariti, da nikakor ne moremo mimo številnih raznovrstnih družbenih, ekonomskih, kulturnih razlik med nami. Naš cilj bi moral namreč biti ta, da se kot manjšina vsestransko raz-

vijamo in da se lahko vsak Slovenec v Italiji polno vključi v manjšinsko življenje. Napori in odločanje o tem pa nikakor ne morejo biti le stvar vodstev strank in organizacij.

Razprava, ki se je razvila po uvodnih poročilih, je trajala dobri dve uri in se je obdržala vedno na ravni soočanja in izmenjave mnenj, ne da bi kdo od udeležencev skušal sogovornika enostavno spraviti v zadrego in potolči, pa čeprav so bila vprašanja večkrat tista običajna iz starih polemik. Zakaj ne moremo ustanoviti ene same slovenske stranke? Zakaj ne ustanovimo samostojne komunistične stranke? Zakaj se slovenski komunisti vključujemo v KPI; kaj pa nas sploh pripelje do tega, da se odločamo za eno ali drugo stranko? Ali je to v čem povezano z našim osebnim družbenim izvorom in sedanjim položanjem? Zakaj potekajo razprave med nami večkrat tako, da si enostavno dajemo različne etikete in vzdevke? Kaj nam onemogoča, da bi tudi v polemikah prišli do potrebne jasnosti? Kje so vzroki, da so nekatere druge manjšine v Italiji več dosegle? Kako naj ravnamo, če se znajdemo v situaciji, v kateri težko uskladimo našo narodno pripadnost s politično ali versko? Ali so taki konflikti neizbežni, nujni? Ali naj se odpovemo človeškim vrednotam, v katere verjame, v imenu narodnega interesa? In še: zakaj je mladina do vsega tega večkrat brezbrizna?

Večinoma smo se vprašanj le doknili, sama od sebe se je vsiljevala misel, da bi morali te probleme še kje obravnavati in si izmenjevati mnenja o njih. Tega je namreč tako malo, da se včasih kar težko razumemo. Tako je med razpravo nekajkrat prišlo do tega, da so enemu ali drugemu pripisali mnenje, ki ga v resnici ni bil izrekel (in do tega je prišlo tudi pri nekaterih poročilih o srečanju, ki jih je objavil tisk). Včasih se lotevamo istih vprašanj z zelo različnimi pojmi in na zelo različen način, včasih pripisujemo istim besedam in stavkom v resnici različen pomen. Pogosto pa se nam zdi, da nekatere trditve same po sebi umevne in gotove in se zato vanje ne poglobimo.

Pomembno pa se mi zdi predvsem to, da se ne zadovoljujemo z obstoječim in da si znamo kot narodna skupnost, v posameznih organizacijah in kot posamezniki postavljati tudi nova vprašanja in jim iskati odgovorov.

Poseg
tov. Marte Ivašič

Začela bi kar z dvema primeroma. Pred nekaj leti smo se združili v zahtevi po samostojnem slovenskem šolskem okraju, po avtonomiji slovenske šole. Katere šolske in družbene komponente naj bi bile v tem šolskem svetu zastopane? Katere naj bi bile njegove pristojnosti? In končno: kakšno slovensko šolo si želimo? Na to seveda ne gledamo vsi enako. Zgodilo pa se je, da smo ta vprašanja enostavno obšli, opustili smo razpravo o vsem tem, pa tudi razmišljanje in poglobljanje. Sploh je ostala razprava o avtonomiji slovenske šole skoraj izključno v okviru dogovarjanja med vodstvi političnih organizacij, širše javnosti pa ni zajela. Razlogov za vse to je lahko več, mislim pa, da je bil pri tem naš nastop sicer enoten (in nujno je bilo, da smo to dosegli), vendar je bil pri tem vsebinsko revnejši, kot bi ga sicer po svojih sposobnostih zmogli, zato pa je bil tudi šibkejši. Za marsikoga je postala zahteva po slovenskem šolskem okraju le geslo.

Drugi primer. Proslava ob petdesetletnici ustrelitve bazoviških junakov. Dogovarjanje je tudi tokrat potekalo predvsem na politični ravni. O težavah, zadregah in polemikah, ki so se pojavljale, je bila javnost malo obveščena. Predvsem pa je bilo malo govora o kulturnih in političnih konceptih proslave, ki naj bi jih usklajevali. Spominjam se, da me takrat proslava ni posebno pritegnila (čeprav je bila dobro izvedena), ne po zanimivosti, ne po svežini in izvirnosti, ne po zbranosti ali borbenosti, ki bi ju znala vzbuditi. Med nami pa je dovolj moči in sposobnosti, da bi ob podobnih priložnostih izvedli program pobud, ki bi bile pomembno politično in kulturno dejanje.

Skušala bom torej odgovoriti na zastavljeno vprašanje. Trdno sem prepričana, da ne moremo ubrati druge poti: gojiti moramo pluralizem in enotnost med nami. Enotnost, ki temelji na soočanju, na dogovarjanju in na možnosti vsakega, da se vključi v to ustvarjanje, samo taka enotnost je res trdna. Taka enotnost postavlja tudi vsakega pred svoje odgovornosti. Tako iskanje enotnosti dviguje raven razprave in nas sili, da se v stvari poglobljamo.

V taki enotnosti lahko kot skupnost in kot posamezniki napredujemo. Razhajanja v stališčih in nazorih so lahko, pod temi pogoji, za nas bogastvo.

Pomudila bi se kar pri zadnji misli: pri nas namreč večkrat slišimo obžalovanje, da smo preveč politično razcepljeni, da ne znamo biti složni in da smo zato doslej malo dosegli. V imenu nacionalne ideje naj bi zato pozabili na razlike med nami in se združili. Taka trditev, kolikor je preprosta, kolikor izraža utemeljeno željo po večji moči in uspehu (če je seveda izrečena v dobri veri, brez strankarskih računov), pa je vendar tudi malo jasna in je zato tudi brez vpliva.

Tu se odpira vrsta vprašanj. Opozorila bi rada na nekatera.

1. Trditev, ki sem jo prej navedla, izhaja iz prepričanja, da je moč naše manjšine v tem, da smo vsi enih misli, enih izbir in čustev, raznolikosti pa nam jemljejo potrebno trdnost. Taki pogledi na raznolikost niso značilni samo za naše doživljanje nacionalnega vprašanja (ko se čutimo in smo ogroženi), taki pogledi so bili in so še značilni za našo družbo sploh. Izražajo se v nestrpnosti do tistih, ki so različni od nas, češ da je lahko sožitje z njimi za nas nevarno ali škodljivo. Taki pogledi so običajno povezani s prepričanjem, da je med različnimi vedno eden boljši, vrednejši, edini pravi, drugi pa so manj pomembni, manj vredni, brez pravega smisla. To se kaže na primer v odnosih do kultur drugih kontinentov, v odnosih do t.i. nezgodovinskih narodov. Ali pa, ko se srečamo s prizadetimi osebami. In še na primer v odnosu do narečij in knjižnega jezika, ali pa v pogledih na žensko in na odnose med spoloma, ali v odnosih do otrok. Danes pa se nasprotno na zelo različnih področjih, torej ne samo na nacionalnem, uveljavlja spoz-

nanje, da raznolikost sama na sebi ni nevarna in nezaželjena, temveč da lahko postane bogastvo za skupnost in za posameznike.

Da bo tak pluralizem bogastvo, pa sta je potrebni seveda strpnost in enakopravnost pa dovolj poglobljeno poznavanje življenja, mnenj, izhodišč tistih, ki so od nas različni. Koliko pa je pri nas možnosti, na primer za mladega, da se seznanj z različnimi idejnimi tokovi in stališči pri nas? Da spozna svojo, našo stvarnost? Katero so pri tem naloge naše šole? O teh vprašanjih bi se lahko pogovorili v današnji razpravi. Poudarila pa bi sledeče. Nujno je, da pristopimo k takim vprašanjem na različne načine: ideološka in politična sodba sta potrebni, prisvojiti pa si moramo tudi pojme in sredstva, ki jih danes nudijo posamezne stroke, jezikoslovje, sociologija, psihologija, etnologija, ekonomija, zgodovinopisje. Ta sredstva in spoznanja nikakor ne morejo biti samo stvar izvedencev.

2. Pomembna pa se mi zdi dalje tudi ta ugotovitev: ne ločujemo se samo po splošnih ideoloških in političnih opredelitvah (n.pr. okrog vprašanja odnosov med velesilama, v ocenjevanju socialistične Jugoslavije ali SZ, v pogledih na vero in na razredni boj, ali pa v tem, kaj je svoboda), razlikujemo se tudi po tem, kako gledamo na samo narodno vprašanje. Tudi zaradi tega je NOB tak mejnik v naši zgodovini in taka ločnica.

Kaj pomeni boriti se za lastni narod? Kateri so vzroki asimilacije? Kaj je enakopravnost in sožitje med narodi? Ali je nacionalno vprašanje povezano s socialnim in kako? Kaj je nacionalizem? Razlikujemo se sploh v tem, kako pristopamo k tem vprašanjem: ali gre pri tem po našem mnenju predvsem za

vprašanje vesti in moralno sodbo, ali pa je to družbeni pojav in vprašanje, ki se ga moramo lotevati predvsem z drugimi pojmi in iskanjem družbenih vzrokov in sredstev. Odpira se torej široka snov, ki sicer ni tema današnjega srečanja in sem jo tu le nakazala.

3. Ko razmišljamo o pluralizmu in enotnosti pa končno ne moremo mimo tega: med sabo se ne razlikujemo le v prepričanjih in ideološko. Razlikujemo se tudi po načinu življenja, po starosti, po izobrazbi, po spolu, po pričakovanih in potrebah, po materialnih pogojih življenja, po položaju in vlogi na delovnem mestu, po svojem družbenem položaju sploh.

Razlikujemo se po tem, v kolikšni meri in kako nas prizadevajo različne oblike podrejenosti, izkoriščanja, izkoreninjenosti, emarginacije. Bogata mreža organizacij, društev, ustanov, pestrost pobud v življenju Slovencev v Italiji odigra pri tem zelo pomembno pozitivno vlogo in nudi marsikatero možnost, vendar po mojem mnenju ta vprašanja vse preveč zanemarjamo. Pluralizem pa pomeni tudi in predvsem to, da lahko vsak posameznik razvija svoje sposobnosti, da lahko izrazi svoje želje in potrebe, da izbira svojo življenjsko pot, da lahko z drugimi ustvarja svojo in skupno življenje. Kako je s tem pri nas, kako se vsak od nas počuti v naši manjšinski skupnosti? Tudi o tem bi se lahko danes pogovorili.

Gre torej za to, da vse te razlike usklajujemo in da sredi različnih mnenj in interesov izbiramo pot razvoja za našo skupnost. Ta razvoj seveda ni le v naših rokah, zadeva razvoj celotne italijanske družbe, našo povezanost z matično domovino in mednarodne odnose sploh. Med nami pa vse to ne more biti le stvar vodstev, potrebno je odločanje in delo vseh.

Bodice iz domačega robidovja

V Peči na Goriškem so domačini odkrili spomenik svojim padlim. Ker je bila na njem rdeča zvezda ga duhovnik ni blagoslovil, politično goreči «katoličani» pa so bojkotirali proslavo. Smo že spet tam. Nostalgike Turjaka očitno še bode zvezda, čeprav je v svetu znana kot simbol osvobodilnega boja. Seveda, izgovarjajo se, da je simbol komunizma. Pozabljajo pa, da so se partizani borili za svobodo in nosili zvezde (ne križa). Mimogrede povedano je zvezda bila tudi simbol zavezniških armad, ki so osvobajale Evropo. Goriškim klerikalcem se torej opravičujemo, če jim partizanski spomeniki motijo prebavo. Ni naša krivda, če naši primorski borci za svobodo niso nosili na pasu napisa «Gott mit uns» (Bog z nami).

* * *

V slovenskih (resnici na ljubo tudi v

italijanskih šolah tržaške občine) je ob začetku vsakega šolskega leta popolna zmeda. Tudi zato, ker občinske oblasti čakajo na začetek šolskega leta in na proteste staršev in šolnikov, preden začnejo z nujnimi popravili. Logika bi zahtevala, da se taka dela opravljajo poleti, med počitnicami.

Tako imamo primere lonjerskega vrtca in katinarske šole predvsem pa znani primer s strokovno šolo «J. Stefan», kjer se občina in pokrajina prepirata, kdo naj popravi električno napeljavo. Sedaj so salomonsko rešili, da se problemi najbolje rešujejo tako, da izjaviš, da jih enostavno ni. Pokrajinska in občinska uprava v Trstu izjavljata, da je električna napeljava varna, čeprav jo niso popravili. Če bo električni tok kljub uradnim izjavam oplazil kakega dijaka ali šolnika, nič hudega. Občina in pokrajina se bosta prepirala, kdo naj plača zdravljenje ali pogreb.

PS: Pa še to. Naša občina in šolniki za take primere romajo k odborniku za šolstvo Angheloneju. Ta je prestopil k socialistom potem, ko smo ga izključili iz KPI, ker je bil skregan s politično etiko. Njegovo sedanje vedenje je samo dokaz, da smo ga izključili prepozno, zares prepozno. Ne razumemo, pa zakaj se nihče ne obrne na odbornika za javna dela arh. Jagodica (prav tako PSI), ki je vendar prvi odgovoren za taka popravila. V Indiji pravijo, da so svete krave nedotakljive. Tudi na Primorskem.

* * *

Med debato pred izvolitvijo novega tržaškega občinskega odbora so misovci grobo užalili predstavnika Slovenske skupnosti prof. Lokarja. Neki fašist ga je namreč obtožil, da je «filojugoslovan». Ker prof. Lokarja poznamo in vemo, da ni tako, mu izražamo

→

ob taki grdi kleveti vso našo solidarnost. Fašisti po pač neumni in ne vedo, da ne more biti prijatelj Jugoslavije, kdor je nežno in romantično zaljubljen v Listo za Trst.

Dokler je bila na oblasti.

Ena izmed predvolilnih krilatic PSI na političnih volitvah je bila ta, da so socialisti PRVI predložili osnutek zakona za globalno zaščito Slovencev. Arh. Jagodic je na svojih zborovanjih to poudarjal z neprikritim zadovoljstvom, češ «kaj se repenčite komunisti, da ste odličnjaki». Seveda to ni bila čista resnica. Prvi so zakon predložili leta 1970 komunisti Sema in Škerk. Socialisti so ga pozneje. V novi mandatni dobi 1976 pa so res bili socialisti prvi, ker so predložili kopijo že zastarelega osnutka, medtem ko ga je KPI obnovila, prilagodila potrebam časa in po splošnem mnenju tudi izboljšala. Dejansko je zakon sen. Grbec bil predložen kot drugi.

Sedaj teče nova (deveta) zakonodajna doba. KPI je vložila svoj osnutek, kaj pa PSI? Trenutno je to skrivnost. Nekateri pravijo, da ga socialisti obnavljajo. Drugi pa, da so nastali spori o dejanski vsebini zaščite. Tretji pa, da ga PSI sploh ne bo predstavila, saj ima predsednika vlade in bo zato vlada sama izdelala osnutek. Kdaj? Tega ne vemo, tovariši socialisti pa še manj.

Zaključek: ne briga nas, kdo je prvi in kdo drugi. Rajši bi videli, da bi do cilja prišli vsi skupaj, čimprej in z najboljšim zakonom. Smo sanjači?

* * *

«Melonarski Giunta», deželni svetovalec Gambassini, ne izgubi priložnosti, da bi ne izpljuval svojega strupa proti Slovincem in Jugoslaviji. V enem izmed svojih zadnjih javnih posegov se je zgražal zaradi govora, ki ga je imel Mitja Ribičič v Novi Gorici, ko je govoril o priključitvi slovenskega Primorja k Jugoslaviji med NOB. Ribičiča je obtožil tudi, da se z omenjanjem slovenske manjšine, grobo vmešava v «tržaške notranje zadeve».

Ribičič je v Trstu rojen Slovenec, Gambassini pa se je v naše mesto pritepel iz Toskane. Kdo se vmešuje?

* * *

Dnevna in periodična občila so se zgražala, ko so v devinskem gradu princa Thurna und Taxisa (ali Torre e Tasso, kot se pač splača) organizirali «mittelevropsko srečanje», prepredili županu Škerku, da bi pozdravil v slovenščini.

Naš vrli dopisnik «Unità» je napadel deželnega odbornika Renzullija (PSI), ker je finansiral to srečanje, ki s strpnostjo multinacionalne Srednje Evrope res nima nič skupnega.

Tudi to je prav. Spomin pa nas ne vara. Devinsko srečanje je priredilo nekakšno združenje «juljskih zdomcev». To so demokristjani na vrat na nos organizirali (na papirju), da bi lahko prejeli deželne prispevke po zakonu o podporah emigrantom in njihovim organizacijam. Tedaj je deželni odbor res dal tej fantomatični organizaciji le-

Spomenik padlim v Peči.

pe milijone, medtem ko je vrgel le nekaj drobtinic združenju izseljencev iz Beneške Slovenije. V tem grmu tiči zajec. Ti gospodje so nastali pred več kot desetimi leti prav zato, da bi odjedali prostor in zaslužene pravice Slovincem (v Benečiji), naj nas torej ne čudi, če nočejo slišati v devinskem gradu slovenske besede. Princu. Thurn und Taxis (ali Torre e Tasso, kot se splača) pa le kratko pojasnilo: slovenski puntarski kmetje so že oblegali grad njegovih prednikov. Njim stoji ob morju spomenik. Tega priznavamo za svojega, žal nam je samo, da sedanja devinska gospoda ni ohranila spomina nanje. Mor-da pa je le, če se še vedno skrivaj boje Slovincem in njihovega župana.

* * *

Goriškega nadškofa Bonmarca muči žolč. Vsako jutri dobesedno podivja, ko

odpre okno in vidi na Sabotinu napis «naš Tito» in pomisli na sončno Primorsko, ki ni več italijanska. Osimski sporazum je zanj žalitev, Slovenci pa nebodigatreba, ki jih komaj prenaša. To je mogoče razbrati iz njegovega razgovora z uredniki turinske STAMPE.

Zadržanje tega meniha, ki je rojen na Cresu in ga je Wojtila poslal v Gorico, da bi popravil vtis na pokojnega msgr. Cocolina, je vzbudilo nemalo reakcij. Zaslužno mu ugovarjata Primorski dnevnik in Novi list.

«Katoliški glas» pa previdno molči. Konec koncev tudi njih moti napis na Sabotinu in marsikaj drugega. Kljub temu pa bi se lahko oglasili, vsaj s «kamenčkom».

Bo že držalo, da taki gospodje vidijo slamico v tujem očesu, ne vidijo pa bruna v svojem. «Unicuique suum», gospoda.

Iz dnevnika

Politika v cekarju

V naši vaški trgovinici nas je v soboto vse gospodinjsko navdahnjene potrošnike oblihl srh. Ena od sobotnih strank, ki se menda vsako jutro načita in «naposluša» senzacionalnih novic je stopila v trgovino z namenom, da med nas, še zaspane in zato duševno zelo labilne, poseje strah. «Kupte, žene, kupte! Od 1. oktobra se bo vse podražilo, od olja in cukra, tja do obleke in obutve!» je zagostolela. Bila sem ravno na vrsti in živo prepričana, da nam poleg kruha in salame ter sadja doma zaenkrat

ničesar drugega ne manjka. Bržčas prav podzavestno sem naročila še pločevinko semenskega olja (olivno pridelamo doma) in še dve kili sladkorja. Stranka, ki je ravno zlagala v vrečko sobotno «špežo» se je spomnila, da bi jutri nemara ocvrla nekaj krofov, zato je dodatno naročilo še liter olja, ta finga, in tri pakete cukra. (Njeni krofi so menda neznansko sladki). Njenemu vzoru je sledilo še štiri, pet žensk, tako da smo vse po vrsti odhajale iz trgovine z zalogo olja in sladkorja, kot da drugega

nihče ne je. Priznam pa, da tako prepričljivega govornika ne najdeš za vsakim vogalom. Kupovati po stari ceni pa je, psihološko gledano, zelo mikavno, saj to počenjamo v živem prepričanju, da tako ministre kot nenasitne trgovce škodoželjno vlečemo za nos, pa še prepričani smo v lastno brihtnost.

Tudi sama ni nisem dala miru. Če bo s prvim oktobrom vse že itak tako drago še dražje, bi kazalo kupiti še kako malenkost. Avtomatično sem se ozrla na polico z milom in zobno pasto in vtaknila v košaro eno od teh. Pri nas doma namreč uporabljamo zelo veliko tega nenadomestljivega pripomočka: midva z možem, v upanju, da se nama bodo načeti zobje kar sami popravili, starejši sin, osemletni junak, ker se boji zobozdravnika, mlajši, sedemletna škrba pa jo obilno liže. (Zobozdravnik sicer trdi, da ta način čiščenja zob ni ravno najbolj učinkovit). Doma sem si nadrobno ogledala ovoj zobne paste. Poleg cene, 2.050 lir je pisalo, da učinkuje proti zobni gnilobi, da preprečuje nastanek zobne obloge, da ohrani naravno belino zob in da zagotavlja večuren svež zadah. Pri moji veri, tako čudodelnega preparata pri nas doma še nismo imeli. Seveda sem ga morala nemudoma pokazati svojemu soprogu, ki je ravnokar zatopljeno bral športno stran Primorskega. Kot običajno ni bila njegova reakcija najbolj spodbudna in jasna; v jutranjih urah si namreč ureja misli, zato je tudi tistega dne mešal šport, zobe, mularijo in politiko. Po bežnem pogledu na tubo zobne paste je povedal, da pred mnogimi leti, se pravi ko je bil še rosno mlad, zobne paste sploh ni uporabljal, da je potem, ko se je na tem področju osvestil, uporabljal tako pasto, kot so jo vsi, saj da takrat izbira ni bila velika, potem so si proizvajalci izmislili zbno gnilobo, zobno oblogo, aparate, zobne prhe in še vsega vruga, ki je tako all drugače v zvezi z zobmi. Po svetu da obstajajo klinike, kjer ti za enkratni strošek, (enkratno vsestransko) nataknejo holivudski nasmešek in končno, da sem zobno pasto kupila že predčerašnjim, ker je je zmanjkalo in da mi je danes ploh ni bilo treba kupiti.

«Tista baba, ki je vlekla na dan podražitve, pa je verjetno, skoraj gotovo, oziroma brez dvoma, volila za stranko, ki nam je sedaj nam, vsem državljanom in davkoplačevalcem zabiksala tistega... od ministra. In končno, zobozdravniki navijajo cene prav zaradi takih ministrov in njihovih finančnih ukrepov in da so zato vsi tipi zobne paste popolnoma odveč!» Revez se je tako skregal z logiko, da sem se zbalala za njegovo duševno ravnovesje. Mene pa je neznanstvo zmedel. Pomislila, sem, da imamo še srečo, ker smo gorivo za centralno nabavili že poleti, pred podražitvami, da smo si za nekaj več dni zagotovili čiste zobe in da bo treba v prihodnji volilni kampanji vztrajno ponavljati problem nesmotrnih poviškov blaga široke potrošnje in zato pravilne izbire finančnih in podobnih ministrov. Pa kaj, ko niti ta argument ne zaleže. Konec koncev smo gospodinje še ved-

no in kljub vsej demokraciji zadnje kolo vsemogočnega državnega kolesja. Tistega kolesja, ki že dolga leta proizvaja

«strahovlado»; da, ker vlade običajno nimamo, ko pa jo dobimo, straši.

m.

Prejšnjo nedeljo so na Colu v repentabski občini odkrili spomenik padlim. Na svečanosti so bili prisotni vsi slovenski župani s tržaškega.

REPERTOAR SSG ZA SEZONO 1983-84

V ABONMAJU

Dušan Jovanovič:	VOJAŠKA SKRIVNOST, režija Slobodan Unkovski
Edward Albee:	GOSPA IZ DUBUQUA, režija Dušan Mlakar
Dušan Kovačević	RADOVAN TRETJI, režija Boris Kobal
Brendan Behan	TALEC, režija Mile Korun
Peter Shaffer:	AMADEUS, gostovanje SLG Celje
Mihail Bulgakov:	MOLIÈRE, gostovanje Drame SNG Ljubljana

IZVEN ABONMAJA

Ivan Pregelj:	VSEM GALJOTOM VILE V VAMP, priredba Tone Partijič, režija Jože Babič
Italo Calvino:	MARCOVALDO, režija Mario Uršič
J. in W. Grimm:	RDEČA KAPICA, režija Mario Uršič.

Komunist

Naši dnevi

ČAS PRISLUŠKOVANJA

Prva in najočitnejša posledica zadnje izjave predsednika Andropova o jedrskih raketah srednjega dosega je univerzalizacija dileme, ki ima sicer evropsko etiketo.

Najugodnejše reakcije ne njegov predlog, da bi Sovjeti v primeru sporazuma »precejšnje količine naj sodobnejših raket, znanih na Zahodu z imenom SS 20« ne le umaknili iz evropskega dela SZ, ampak tudi »likvidirali«, je prišla iz Japonske. Za premiera Nakasoneja je to dobra novica, ki zbuja zadovoljstvo in nemara odpira pot globalnim pogajanjem o jedrskih silah srednjega dosega. Generalni sekretar KP Kitajske Hu Yaobang je opozoril, da se je njegova država zmeraj zavzemala za uničenje vsega jedrskega orožja. Ta reakcija je splošnejša in posrednejša, vendar glede na trenutek le reakcija na predlog Andropova.

Res je in nihče tega ni mogel spregledati, da je Jurij Andropov v zvezi z »evroraketami« izrecno omenil Japonsko in Kitajsko. Po tem so nekateri komentatorji sklepali, da je novi sovjetski pobudi največ do učinka na evropska mirovna gibanja in Azijo. Utegnemo imeti prav, kajti v luči dosedanjih sovjetko-ameriških pogajanj in meglenih možnosti za kak napredek je takšno sklepanje logično, čeprav je bil sovjetski predlog uradno naslovljen na ZDA. Kakorkoli že, svet je majhen, že »srednje rakete« pa daleč letijo. Nemara je to res korak proti globalnemu obravnavanju problema, ki po svoji naravi ne more biti dvostranski, pa naj je ZSSR še toliko do dvostranskosti njenih odnosov v ZDA. Preveč je ogroženih in zainteresiranih, uravnovešanje razdiralne moči velesil pa ne ustvarja niti videza varnosti več.

Zdrava pamet se upira preštevanju raket

kot temelju za trdnost miru v svetu, ki je že tako zasičen z orožjem strahotne razdiralne moči, da bi ga njegova uporaba že zdaj uničila. Zdi se res nepomembno, če v vse hujši oboroževalni tekmi ta ali druga velesila uživa kakšne prehodne prednosti, saj že tako govorimo, da je uničevalna zmožnost njunega orožja več kot prevelika. Vendar pa povečevanje števila jedrskih in termonuklearnih bomb ni več samo grožnja za obstanek človeštva, temveč tudi politično orožje, ki se skuša politično kar najbolj izrabiti, seveda ob domnevi, da v resnici ne bo uporabljeno. V tej politični igri z vojno pa postaja zelo važno, ali ima tekmeč kakršnokoli, čeprav obrobno prednost, kako jo izkoristi, ali jo je mogoče nadoknaditi in si pridobiti prednost zase.

Kaj prinašajo zadnji sovjetski predlogi novega za prihodnost raketnega ravnovesja in neravnovesja? Andropov spominja na dosedanje sovjetske predloge – od uničenja vsega jedrskega taktičnega orožja in raket srednjega dosega na obeh straneh prek postopnega enakomernega zmanjševanja tega arzenala do izenačenja števila jedrskih bojnih glav, vgrajenih v različne tipe raket. V svoji novi izjavi ponuja v zamenjavo za ameriško odpoved postavitvi krožečih raket in pershingov 2 v zahodni Evropi, da bo ZSSR zmanjšala število SS 20 v evropskem delu države na število raket, ki jih imata zdaj Velika Britanija in Francija skupaj, presežek pa »likvidirala«.

SZ torej ne skriva, da ima v modernih raketah srednjega dosega, usmerjenih proti zahodni Evropi kvantitativno in kvalitativno prednost. Zahodne obveščevalne službe trdijo, da ima SZ okrog 350 takšnih raket s trojno bojno glavo in da sta med njimi dve tretjini usmerjeni proti evropskim članicam atlantske zveze. Na tej sodbi temelji tudi

ameriški sklep, da bodo začeli decembra letos razpostavljati 562 pershingov 2 in krožečih raket v zahodni Evropi. S tem pa bi si, kot menijo Sovjeti, ZDA pridobile pomembno prednost, ki bi jo bilo treba zmanjšati s postavitvijo novih SS 20 ali še sodobnejših raket. In tako naprej. Če ameriško-sovjetska pogajanja v Ženevi, ki doslej niso rodila sadov, pa tudi za naprej so po vlnudni, v bistvu pa neugodni reakciji ZDA na predlog Andropova perspektive zelo meglene, ne bodo prinesla napredka, se bo spirala raketne tekme bliskovito vzpenjala navzgor.

Tehnično bi ne smelo biti težko ugotoviti, koliko raket srednjega dosega naj bi imela katera od velesil ali blokovske grupacije, da ji ne bi bilo treba trpeti zaradi občutka manjvrednosti. Tehnično bi bilo mogoče tudi zračunati, s kakšno dinamiko naj bi se njihovo število sinhrono zmanjševalo, da bi slednjič doseglo slovitno ničlo, za katero se vsi tako zavzemajo, čeprav je ne razlagajo vsi enako. Vendar pa težave niso bile nikoli tehnične, ampak politične ali političnopsihološke.

Največja ovira za sporazum o raketah srednjega in kakršnegakoli drugega dosega je globoko zakoreninjeno medsebojno nezaupanje. Naj je kopičenje jedrskega orožja na evropski celine samo po sebi še tako dramatično, je samo del splošnega tekmovanja med dvema velesilama, ki imata obe globalne ambicije in »interese«. To pa seveda deluje nazaj na njune odnose. Vendar pa je v zadnjem času, rekli bi, da na obeh straneh, čutiti simptome utrujenosti od forsirane konfrontacije, ki ni le nevarna, ampak tudi strašno draga. Resni ameriški analitiki menijo, da je Reagan s svojim prizadevanjem, da bi z oboroževalno tekmo izčrpal SZ, dosegel prav to doma. Andropov opozarja na nujnost velikih reform v sovjetskem gospodarstvu, veliki izdatki za oboroževanje pa temu gotovo niso v prid. Ali bo to skupaj s skromnimi znamenji izboljšanja na drugih področjih dovolj za odmrznitev doslej jalovih ženevskih pogajanj ali napredek pri krepitvi medsebojnega zaupanja. Težko je reči. Še zmeraj prevladuje sumničavo prisluškovanje tujim nameram. Vseeno pa so vložki preveliki, da bi smela katerakoli stran zamuditi najmanjšo priložnost. Zaradi tega bi bilo treba razumeti namero Andropova kot priložnost za korak naprej na trdnovi poti sporazumevanja.

Dr. Gavro ALTMAN

Protest delavcev in uradnikov po tržaških ulicah, v četrtek 22. septembra

Sekcije od Sv. Jakoba prirejajo

praznik komunističnega tiska

30.9 - 1., 2. 10.

na trgu pri Sv. Jakobu

Petek, 30. septembra

Razprava na temo:
OKOLJE IN KAKOVOST ŽIVLJENJA

Sobota, 1. oktobra, ob 19. uri

Baklada za mir od trga Sv. Justa do trga pri Sv. Jakobu
govorila bosta **ARTURO CALABRIA** in **PAVLA STARC**

Nedelja, 2. oktobra, ob 19. uri

O gospodarskem in političnem stanju na tržaškem bosta spregovorila
STOJAN SPETIČ in **UGO POLI**

VSAK VEČER DISCO-GLASBA

DRUGI O NAS

Pot do globalne zaščite Slovencev?

Na velikem zborovanju v počastitev 40. obletnice vstaje Primorske in ustanovitve IX korpusa NOV in POJ v Novi Gorici je Mitja Ribičič poudaril med drugim političnimi in dejavnimi pomeni odprte meje, pri zamejskih vprašanjih pa je namenil glavno pozornost vprašanju zakona o globalni zaščiti Slovencev v Italiji. Vemo, da si Slovenci v Italiji prizadevajo v bistvu za ta zakon že od konca leta 1954 in da je bil prvi osnutek zakona predlagan v italijanskem parlamentu že leta 1970. Rojaki v zamejstvu upravičeno sodijo, da bi jim samó tak zakon zagotovil resnično perspektivo razvoja.

Žal pa rezultatov ni, tudi parcialnih ne. Roko na srce, pravijo slovenske organizacije in ustanove v zamejstvu, pri tem zakonu še pravega starta ni bilo. Stranke so vložile več osnutkov, skromna razprava se je pričela v nekaterih organizmih, dejanske in neposredne razprave znotraj poslanske zbornice in senata pa ni bilo. Vsiljuje se hočeš nočeš mnenje, da dosedaj ni bilo širše in dosledne politične volje, kljub prizadevnosti nekaterih strank, na primer komunistične partije. Občasni pogovori in razprave v Rimu žal še niso dale slutiti, da smo na poti resničnih namenov.

Toda v zadnjem času doživljajo v Italiji, pa tudi v zamejstvu zanimive novice. Prvič v italijanski zgodovini je predsednik vlade

socialist. Seveda to še ne pomeni vsega, pa tudi ni pričakovati, da bodo žgoča vprašanja italijanskega družbenega in gospodarskega življenja naenkrat reševali hitreje, dolgoročneje in učinkoviteje kot dosedaj. Isti sklep velja za zamejstvo ter za deželo Furlanijo-Julijsko krajino sploh. Komunistična partija Italije sviri predsednika vlade Craxija in socialistično stranko pred nevarnostjo usodnega popuščanja. Craxiju očitajo na primer, da je pri sestavi vlade privolil v prevelike koncesije krščanskim demokratom, ki imajo v rokah najpomembnejša ministrstva, ter ga opozarjajo, naj ne pristane na revizijo mnogih levičarskih uprav (komunističnih in socialističnih) v Italiji, ki dosegajo pomembne uspehe in očitno uživajo podporo večine prebivalstva.

Kljub temu pa pomeni izvolitev Craxija za predsednika vlade pozitivno in obetavno novost. Politično vzeto, to je nova in zanimiva kakovost. Takó sodi tudi dobršen del Slovencev v Italiji, ki zategadelj tudi pričakujejo, da se bo pri zakonu o globalni zaščiti začelo končno le konkretnije premikati. Res je, da prve indikacije niso najbolj spodbudne, saj Craxi v svojem vladnem programu Slovencev in zakona o globalni zaščiti sploh ni omenil, čeprav je po drugi strani izrecno opozoril na vprašanja manjšin v Južni Tirolski in v Aostenski dolini. Seveda pa ni rečeno, da nima pravilo o tem, da sodimo o dnevnem vremenu po jutru, tudi svoje izjeme.

Socialistična stranka (Slovenci so Craxija že opozorili na gornjo pomanjkljivost), ki ima danes v Italiji predsednika vlade, čeprav je ta petstrankarska, zategadelj pa tudi dokaj pestra po vsebinskih in odtentnih vprašanjih, je do Slovencev v Italiji, kot napredna politična formacija, sprejela nedvomne obveznosti. Bila je celo prva, ki je že leta

1970 pripravila in predlagala osnutek zakona o globalni zaščiti in ga tudi ozemeljsko opredelila. In to kar najbolj objektivno v smislu, da mora veljati enako za vse Slovence v Italiji. Craxi je tudi lani na obisku v Jugoslaviji, pa še pozneje, potrdil napreden odnos do slovenske skupnosti v Italiji. Svojo doslednost bo stranka potemtakem pokazala tudi pri tem, kako bo ravnala z zakonom o globalni zaščiti Slovencev.

Neizbežno je namreč, ugotavljajo Slovenci v Italiji, da bodo morali zdaj prav socialisti položiti prvi kamen pri graditvi tega zakona. Njihova vloga je hočeš nočeš najbolj meritorna. Če bo temu takó, bo socialistična stranka potrdila, da pomeni njeno sodelovanje in vodenje vlade resnično novo politično kvaliteto, naglasila bo v bistvu, da zakon o globalni zaščiti Slovencev ni stransko ali drobno vprašanje, marveč globoko načelno, hkrati pa bo pokazala, kako namerava, skladno z vladnim programom, ki so ga sprejeli, plodno razvijati dobrososedske odnose z Jugoslavijo.

Miro KOCJAN

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Ureja uredniški odbor
Odgovarja **FERDI ZIDAR**
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipo/lito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst